
ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

*Нашинець-Наумова Анфіса Юріївна,
старший викладач кафедри конституційного
та адміністративного права
Національного авіаційного університету*

Адміністративно-правове регулювання діяльності корпорацій – це комплекс типових заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, який реалізується уповноваженими на те державними органами з метою стабілізації та коригування корпоративної діяльності в Україні. Адміністративно-правові функції регулювання діяльності корпорацій – це передбачені в законодавстві засоби впливу на суб'єктів корпорацій, спрямовані на спонукання їх до належного здійснення прав і виконання обов'язків. [1, 336] Множинність та єдине цільове спрямування всіх адміністративно-правових функцій регулювання діяльності корпорацій не виключають, а, навпаки, припускають можливість систематизації їх складових.

Засновники адміністративної доктрини Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль, Л. Г'юлік та інші чимало уваги приділяли дослідженням функцій, їх видів, проявів, кваліфікації. Так, Ф. Тейлор пропонував поділяти функції на диспетчерування, нормування, інструктаж, контроль, роботу з кадрами і т.д. [2] Класифікуючи функції з позиції управлінського процесу А. Файоль називає передбачення, контроль, координацію, стимулювання, розпорядництво та охорону. [3, 165] У трактуванні сучасного дослідника Л. Г'юліка адміністративну діяльність складають такі функції: планування, організація, робота з кадрами, керівництво та прийняття рішень, координація дій, звітність, інформація, контроль, складання та виконання бюджету. [4, 81]

Сутність контрольно-наглядової функції адміністративно-правового регулювання діяльності корпорацій характеризується цільовою спрямованістю, яка полягає в утриманні піднаглядних об'єктів в існуючому правовому режимі. [5, 168]

Проведення контрольно-наглядової діяльності в корпораціях мало під собою доволі складне правове підґрунтя, оскільки не існувало єдиного законодавчого акту, який би ефективно регулював порядок проведення перевірок та визначав відповідні уніфіковані процедури.

Потреба в такому законі назріла ще в 2000 році, коли нескінченні потоки скарг від суб'єктів корпоративної діяльності на дії контролюючих органів надходили до органів влади усіх рівнів. Так, за даними Міжнародної Фінансової Корпорації з усіх питань, що заважають розвитку підприємництва, контроль та перевірки стоять на першому місці вже декілька років поспіль. Найбільший пік кількості проведених перевірок припадає на 2001-2004 роки. В наступні роки ця кількість дещо зменшилась, але все ж залишилась значно високою.

У 2007 році прийнято Закон України „Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” [6, 389] №877-V, який набрав чинності

---

26 грудня 2007 року і є першим кроком на шляху реформування системи державного контролю у цій сфері.

Закон є рамковим, встановлює загальні принципи і правила проведення державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності та регулює порядок проведення планових та позапланових заходів, дає змогу контролюючим органам працювати ефективно та результативно в рамках існуючої правової бази. Разом з тим, Закон вимагає від органів державного нагляду (контролю) привести законодавство у своїй сфері у відповідність до цього Закону, тобто закріпити загальнодержавний порядок здійснення нагляду (контролю) усіх господарюючих суб'єктів.

Відповідно до положень вищезазначеного закону був прийнятий Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів України" [7, 292], в якому зазначено що провідним органом державного регулювання в сфері корпоративної діяльності є Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, на яку, зокрема, покладено здійснення державної політики щодо контролю за: а) достовірністю і розкриттям інформації, що надається учасниками ринку цінних паперів; б) випуском і обігом цінних паперів та їх похідних на території України; в) поліграфічною базою з випуску цінних паперів тощо.

В той же час можна зазначити, що Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку має здійснювати функцію усестороннього та постійного контролю за дотриманням вимог законодавства щодо цінних паперів всіма учасниками ринку цінних паперів. Зокрема, відповідно до ч.13 ст.6 зазначеного вище Закону Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку не тільки розробляє і затверджує з питань, що належать до її компетенції, акти законодавства, обов'язкові для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, учасниками ринку цінних паперів, їх об'єднаннями, однак і контролює їх виконання. [8, 292]

Отже, контроль на ринку цінних паперів (здійснення якого, передусім, покладено на Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку) є особливою функцією держави та однією з найважливіших ланок системи управління ринком цінних паперів, яка полягає у постійному спостереженні за діяльністю корпорацій. Мета контролю і нагляду на ринку цінних паперів полягає в тому, щоб виявляти стан справ із дотриманням учасниками корпорацій норм спеціального законодавства, зіставляти відповідність цього стану наміченим цілям державного регулювання, і в разі необхідності застосовувати корегуючі заходи щодо приведення підконтрольного суб'єкту до належного стану, а саме: заходи попередження та припинення правопорушень. Отже, кінцевою метою контролю за правовідносинами в сфері корпоративної діяльності є виявлення, попередження та припинення протиправної поведінки з боку будь-якого суб'єкта зазначеної сфери.

Відповідно до статті 74 Закону України «Про акціонерні товариства» [9, 74] контрольно-наглядову функцію за діяльністю корпорації виконує ревізійна комісія (ревізор), яка проводить перевірку фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства за результатами фінансового року, якщо інше не передбачено статутом товариства, положенням про ревізійну комісію або рішенням загальних зборів. Виконавчий орган забезпечує членам ревізійної комісії (ревізору) доступ до інформації в межах, передбачених статутом або положенням про ревізійну комісію. Корпорація забезпечує доступ членів ревізійної комісії (ревізора) до інформації в межах, що визначаються положенням про ревізійну комісію, затвердженим загальними зборами. За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності корпорації за результатами фінансового року ревізійна комісія (ревізор) готує висновок, в якому міститься інформація про: підтвердження достовірності та повноти

даних фінансової звітності за відповідний період; факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності. Річна фінансова звітність корпорації підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором. Посадові особи корпорації зобов'язані забезпечити доступ незалежного аудитора до всіх документів, необхідних для перевірки результатів фінансово-господарської діяльності корпорації.

До органів, що мають право здійснювати контроль за діяльністю корпорацій також належать органи державної податкової служби, Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд обов'язкового соціального страхування на випадок безробіття, Фонд соціального страхування від нещасних випадків, митні органи, Державна контрольно-ревізійна служба. Необхідно зазначити, що контрольно-наглядова функція адміністративно-правового регулювання діяльності корпорацій також виражається через повноваження правоохоронних органів, зокрема таких як: Прокуратура, органи внутрішніх справ та Служба безпеки України.

Література

1. Саніахметова Н.О. Правовий захист підприємництва в Україні: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 232 с.
2. Тейлор Ф. Принципы научного менеджмента, 1911. – <http://www.ek-lit.agava.ru/books.htm>
3. Управление — это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. – М.: Республика, 1992. – 572 с.
4. Кузнецова Н.В. История менеджмента. – Владивосток: Издательство дальневосточного университета, 2004. – 189 с.
5. Баклан О.В. Контрольно-наглядова діяльність та адміністративний примус в сфері охорони праці: Навчальний посібник. – Київ: Поліпром, 2003. – 152 с.
6. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»// Відомості Верховної Ради України. – 2007. – N 29. – Ст.389
- 7, 8. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів України»//Відомості Верховної Ради України. – 1996. – N 51. – Ст.292 (із змінами і доповненнями).
9. Закону України «Про акціонерні товариства»// Відомості Верховної Ради України. – 2008. – N 50-51. – Ст.74